

اسلام‌خواهی عمیق مسلمانان؛ چالشی جدی پیش روی غرب و مدرنیته

اسلام‌خواهی مسلمانان به هیچ وجه تحت تأثیر مدرنیته قرار نگرفته و در حالی که در کشورهای غربی بسیاری از کلیساها رو به تعطیلی رفته است...

اسلام‌خواهی مسلمانان به هیچ وجه تحت تأثیر مدرنیته قرار نگرفته و در حالی که در کشورهای غربی بسیاری از کلیساها رو به تعطیلی رفته است، در همان کشورها جمعیتی کثیر از مسلمانان در نمازهای جمعه حاضر می‌شوند و معنویتی قابل توجه را به نمایش می‌گذارند و این امر چالشی جدی را پیش روی کلیت تمدن غرب پدید آورده است.

محمد جاودان، عضو هیئت علمی گروه شیعه‌شناسی دانشگاه ادیان و مذاهب، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با اشاره به سابقه برخوردهای منفی و نامناسب غربیان با مسلمانان گفت: ریشه این برخوردها و تصور غربیان از اسلام از همان اولین مواجهه‌های جدی اسلام و مسیحیت که در قرن دوم و در اسپانیای آن روزگار روی داد، شکل گرفت و این مواجهه تصویری ناقص و نادرست از اسلام را در اذهان آنان شکل داد.

جاودان با اشاره به این مطلب که دلیل بسیاری از حساسیت‌ها درباره اسلام، ورود پر قدرت آن به صحنه بوده است، اظهار کرد: به نظر می‌رسد روبرو شدن با دین دیگری که شناخت درستی نسبت به آن وجود نداشته و در عین حال از قدرت قابل توجهی برخوردار بوده است، عامل مهمی در صورت بستن و برجسته و جدی شدن وجوه سیاسی و اجتماعی مسئله ظهور اسلام در مواجهه یهودیت و مسیحیت با آن بوده است؛ که البته به بیان خود قرآن یهودیان در این امر عداوت و دشمنی بیشتری به خرج داده‌اند.

وی افزود: طبیعتاً عدم آشنایی و مزید بر آن، خودبستگی و خود برترینی، کلیسا و مسیحیت، به این امر منجر می‌شود که تصویری مبنی بر این که دینی بهتر و تفکر و اندیشه و معنویتی والاتر از آن چه در مسیحیت یافت می‌شود، در جای دیگری می‌تواند وجود داشته باشد، شکل نگیرد و بر همین اساس، آنان تصور می‌کردند که اسلام دینی غیرمستقل و صرفاً نسخه‌ای بدلی و تغلیبی و نامربوط از مسیحیت است.

هراس از اسلام که در مواجهه با منطق پیشرو اسلام و جذابیت آن، به نوعی از خباثت نیز آغشته شده بود باعث می‌شد که برخی از ویژگی‌های پیامبر(ص) مانند تعدد زوجات ایشان را بهانه کنند و از همین زاویه وارد نقد همراه با اهانت به پیامبر(ص) شوند.

جاودان با اشاره به کتابی از یکی از شرق‌شناسان، به نام کارن آرمسترانگ، عنوان کرد: در کتاب muhammad a biography of the prophet که با عنوان «#171زندگی پیغمبر اسلام(ص)» به فارسی نیز ترجمه شده است، گزارشی از نحوه مواجهه اولیه مسیحیت با اسلام و توهین‌هایی که از همان آغاز به اسلام و مسلمانان روا داشته‌اند، ارائه شده است.

عضو هیئت علمی دانشگاه ادیان و مذاهب با اشاره به جنگ‌های صلیبی و تقابل‌های سیاسی بعدی اسلام و مسیحیت، یادآور شد: با نفرت‌پرانی ارباب کلیسا در مورد مسلمانان، در دوره طولانی جنگ‌های صلیبی که به شکست مسیحیان از مسلمانان منتهی شد و تهدید جدی‌ای که عثمانی در دوره‌ای طولانی، اروپا را در معرض آن قرار داده بود و حتی در مقطعی ممکن بود به فتح اروپا توسط عثمانیان منجر شود، نوعی هراس از مسلمانان در بین اروپاییان شکل گرفت.

وی افزود: این هراس از اسلام که در مواجهه با منطق پیشرو اسلام و جذابیت آن، به نوعی از خباثت نیز آغشته شده بود باعث می‌شد که برخی از ویژگی‌های پیامبر(ص) مانند تعدد زوجات ایشان را بهانه کنند و از همین زاویه وارد نقد همراه با اهانت به پیامبر(ص) شوند؛ چرا که نقدهای آنان هیچگاه نقدی علمی نبوده بلکه همواره جنبه‌هایی غیرعلمی داشته و حالت اهانت، توهین، افترا و بهتان پیدا کرده است. در این راه آنان برخی نقل‌ها و روایات را نیز که علیرغم باور و اعتقاد مسلمانان، به بعضی منابع اسلامی راه یافته، مستمسکی برای توهین به پیامبر اسلام(ص) قرار داده‌اند.

جاودان در تشریح روند سیاسی شدن مواجهه مسیحیان با اسلام، با اشاره به این که ظهور اسلام مقارن با دوران قرون وسطای مسیحی است، گفت: این دوران، دوران حاکمیت کلیسا بر بخش اعظمی از جهان فرهنگی آن زمان است و طبیعتاً هر دینی در مقابل آن عرض اندام می‌کرد، به عنوان یک رقیب مطرح می‌شد که باید با منطق و استدلال و در صورت جواب ندادن این قبیل روش‌ها، با روش‌هایی همچون توهین یا توسل به زور و قدرت از میدان به در شود، اما کلیسا، به عنوان نهادی دینی - سیاسی که در ادامه راه دید از مسیر منطق و عقل نمی‌تواند به نتیجه برسد، هر چه پیش‌تر رفت بار سیاسی بیشتری به این تقابل بخشید و آن را به تقابلی نهادینه شده در ذهنیت تاریخی اروپائیان بدل کرد.

غرب، از ابعاد گوناگون و به علل مختلف، جهان اسلام را به عنوان تنها موجودیت تمدنی دارای پتانسیل و توانایی خطرآفرینی برای هژمونی خود احساس می‌کند و می‌شناسد و از همین روی می‌کوشد تا از طرق مختلف برای کاستن از قدرت جهان اسلام تلاش کند

وی خاطرنشان کرد: البته این ذهنیت و برداشت نادرست از اسلام امری همگانی نیست و مخصوصاً در دوره جدید که بسیاری از افراد اهل مطالعه‌اند، نمی‌توان چنین ذهنیتی را ذهنیت همه غربی‌ها دانست. بسیاری از مسلمانان که در حال حاضر در نقاط مختلف اروپا و غرب زندگی می‌کنند اصالتاً اروپایی‌اند و فقط بخشی از این مسلمانان را مهاجرانی از ملیت‌های مختلف تشکیل می‌دهند. یعنی در واقع بسیاری از این افراد، اروپاییانی هستند که اسلام را مورد مطالعه قرار داده و مسلمان شده‌اند.

مدرس گروه شیعه‌شناسی دانشگاه ادیان و مذاهب در ادامه با اشاره به مواجهه اسلام و مسیحیت در دوره جدید، عنوان کرد: در این دوره، با وجود دغدغه‌های دینی، بعد سیاسی این مواجهه بسیار پررنگ‌تر شده است و تلاش می‌شود با هراس‌انگیزی از اسلام، آن را به عنوان دینی خطرناک و خطرآفرین برای بشر و آینده او تصویر کنند.

وی ریشه چنین تصویرسازی از اسلام و هراس‌انگیز جلوه دادن آن را تعمیم تهدید اسلام برای هژمونی غرب به کل تمدن بشری دانست و اظهار کرد: به نظر می‌رسد که غرب، از ابعاد گوناگون و به علل مختلف، جهان اسلام را به عنوان تنها موجودیت تمدنی دارای پتانسیل و توانایی خطرآفرینی برای هژمونی خود احساس می‌کند و می‌شناسد و از همین روی می‌کوشد تا از طرق مختلف برای کاستن از قدرت جهان اسلام تلاش کند.

جاودان اسلام‌خواهی عمیق مسلمانان را چالشی جدی پیش روی غرب و مدرنیته دانست و گفت: این که اسلام‌خواهی مسلمانان به هیچ وجه تحت تأثیر مدرنیته قرار نگرفته و در حالی که در کشورهای غربی بسیاری از کلیساها رو به تعطیلی رفته و یا فقط شماری اندک از افراد در مراسم‌ها و آیین‌های مذهبی شرکت می‌کنند، در همان کشورها جمعیتی کثیر از مسلمانان در نمازهای جمعه حاضر می‌شوند و معنویتی قابل توجه را به نمایش می‌گذارند، مطمئناً وجدان‌ها را به شکل مثبت یا منفی درگیر ساخته و چالشی جدی را پیش روی کلیت تمدن غرب پدید آورده است.

وی افزود: این چالش در ابعاد سیاسی همچون يك قانون قدرت دیده می‌شود که با توجه مجموع شرایط و همچنین با توجه به ساختار جمعیتی اروپا که ممکن است تا 50 سال آینده بخش قابل توجهی از آن را مسلمانان تشکیل دهند، غربیان را از هم اینک در این اندیشه انداخته است که با کاستن از حساسیت‌های مسلمانان و کم رنگ کردن ابهت پیامبر اسلام(ص) و شکستن جایگاه ایشان، اقدام به کنترل حرکت اسلام و پیش بردن اهداف سیاسی خود کنند.